Список використаних джерел:

1. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.:Либідь, 2001. – 222 с.

Колодіна Л.С.
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ДІЄВІДМІНЮВАННЯДІЄСЛІВ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ

В останні роки популярність вивчення польської мови може сміливо конкурувати з попитом на англійську. Різноманітні мовні центри, школи, курси пропонують опанувати мову найближчих західноєвропейських сусідів за найкоротші терміни, рекомендуючи більше спілкуватися, ніж зосереджуватись на граматиці.

Головним аргументом щодо можливого швидкого вивчення висувається так звана близькоспорідненість наших мов, або подібність. Так початківець і натрапляє на перші підводні камені, оскільки фонетична схожість майже ніколи не підтверджується семантичною тотожністю. Наприклад, по-польськи *zapomінać* логічно звучить для українця як *запам'ятовувати,* а перекладається *забувати;* по-польськи *celować* можно хибно сприйняти за дієслово *цілувати*, однак це означає *цілитись*; польське *oddychać* («*дихати*») за звучанням подібне до українського слова *відпочивати*. Таким чином, особливої уваги при вивченні польської мови потребує не тільки граматика, зокрема особово-числові форми дієслів, а й неоднорідний з погляду походження лексичний склад мови.

Не піддаючи сумнівам спільнослов'янське підґрунтя української та польської мови, ми ставимо за *мету* розглянути та проаналізувати особливості відмінювання дієслів польської мови у теперішньому часі та окреслити шляхи подолання труднощів у їх засвоєнні.

Для досягнення поставленої *мети* необхідно виконати такі *завдання*:

1) проаналізувати специфіку розподілу дієслів польської мови за дієвідмінами у теперішньому часі;

2) виділити спільне і відмінне у граматичних категоріях роду і числа дієслів теперішнього часу в українській та польській мові;

3) подати спрощену схему засвоєння дієвідмінювання.

Предметом роботи є дієслова польської мови у формі теперішнього часу.

Об'єктом – особливості утворення особово-числових форм дієслів теперішнього часу польської мови відповідно до типу дієвідмінювання.

Матеріал для опису, аналізу, зіставлення та порівняння взято з довідково-інформаційних джерел та мовлення студентів.

Вивчаючи польську граматику, зокрема особливості утворення дієслівних форм у теперішньому часі, дослідники не є одностайними. Так, автори навчальних посібниківвиділяють різну кількість дієвідмін (по-польськи *koniugacje*) – дві, три, чотири і навіть дванадцять [1; 3].

Дієслова в польській мові є найпродуктивнішоючастиноюмови. Проте на відміну від української мови, в якій маємо дві дієвідміни і логічний розподіл відповідно до закінчення дієслів у третій особі множини (I дієвідміна – *-уть (-ють)*; II дієвідміна –- *ать (-ять)*, в польській мові у третій особі множини теперішнього часу маємо закінчення *–ą*для усіх дієслів (навіть для так званих неправильних): *pisać – piszą; czytać – czytają; chodzić – chodzą; być – są.* Отже, щоб граматично правильно вжити те чи інше дієслово, необхідно визначити, до якої дієвідміни воно належить, оскільки за формою інфінітива це окреслити неможливо. Критерієм розподілу дієслів теперішнього часу на дієвідміни є особові закінчення у першій *(ja)* та другій особі однини *(ty).* Однак і тут спостерігаємо низку винятків, які унеможливлюють уніфікацію парадигми дієслівних закінчень. Так, у першій особі однини теперішнього часу можливі два типи закінчень: *-m* або *–ę,* наприклад*: ja mieszkam (інфінітив –mieszkać), ja piszę (інфінітив –pisać).*

Деякі підручники рекомендують взяти за основу розподілу дієслів інфінітив (по-польськи – *bezokolicznik*), наприклад, до I дієвідміни належать дієслова, що мають в початковій формі *-ować, -ąć, -nąć, -ić, -yć, -uć, -ać* (частково), *-eć* (частково) [3, 4], але у наведеному вище прикладі ми бачимо, що суфікс *–ać* наявний в обох інфінітивах, проте дієслова приналежні до різних дієвідмін. Крім цього, запам'ятовування такої кількості суфіксів надзвичайно ускладнює процес вивчення мови й унеможливлює використання правильних граматичних форм як в усному, так і писемному мовленні.

Пропонуємо брати за основу розподілу особові закінчення дієслів у другій особі однини теперішнього часу (*ty*). Таким чином, кількість дієвідмін зменшиться до трьох, а це вже більш реально вивчити. Пропонуємо такий розподіл, а саме: до I дієвідміни належать дієслова, що мають у другій особі однини закінчення *–esz (pisać – ja piszę, ty piszesz;szyć – ja szyję, ty szyjesz*). Сюди ж, щоб не утворювати винятків або окремих дієвідмін, зараховуємо дієслова із суфіксом *–ować,* який при в особово-числових формах змінюється на *–uje*: *kupować – ja kupuję, ty kupujesz; telefonować – ja telefonuję, ty telefonujesz; dyskutować – ja dyskutuję, ty dyskutujesz).*

До другої дієвідміни зараховуємо дієслова, які мають у другій особі однини закінчення *–isz (-ysz).* Закінчення залежить від типу основи, відповідно, якщо основа м'яка – *isz* (напр., *lubić – ja lubię, ty lubisz; mówić – ja mówię, ty mówisz*), якщо тверда – *ysz: słyszeć – ja słyszę, ty słyszysz; uczyć – ja uczę, ty uczysz).*

До третьої дієвідміни належать дієслова, які мають *–asz* у другій особі однини теперішнього часу, наприклад, *szukać – ja szukam, ty szukasz; nazywać się – ja nazywam się, ty nazywasz się; biegać–ja biegam, ty biegasz.* Найчастіше до третьої дієвідміни зараховуються дієслова на *–ać,* але остаточно уніфікуватиїх вживання не можна, оскільки низка дієслів з аналогічним суфіксом належить до другої дієвідміни (напр., *spać – ja śpię, ty śpisz)* або до першої (напр., *jechać – ja jadę, ty jedziesz).*

Отже, основним критерієм розподілу на дієвідміни так і залишаються закінчення дієслів у формі другої особи однини теперішнього часу.

Звичайно, як у будь-якій граматичній системі, у польській мові існують неправильні дієслова (czasowniki nieregularne), при дієвідмінюванні яких змінюється не тільки закінчення, а й основа. Автори деяких підручників виділяють їх в окрему дієвідміну, ми пропонуємо їх запам'ятати.

Розглянемо таблицю 1. Відмінювання неправильних дієслів

Po polsku	*Być*	*Brać*	*Mieć*	*Wiedzieć*	*Baćsię*
Po ukraińsku	*бути*	*брати*	*мати*	*бачити*	*боятися*
ja	*jestem*	*biorę*	*mam*	*wiem*	*boję*
ty	*jesteś*	*bierzesz*	*masz*	*wiesz*	*boisz się*
on/ona/ono	*jest*	*bierze*	*ma*	*wie*	*boi się*
my	*jesteśmy*	*bierzemy*	*mamy*	*wiemy*	*boimysię*
wy	*jesteście*	*bierzecie*	*macie*	*wiecie*	*boicie się*
oni/one	*są*	*biorą*	*mają*	*wiedzą*	*boją się*

Отже, для подолання труднощів при творенні словоформ дієслів теперішнього часу у польській мові, слід, насамперед, запам'ятати закінчення дієслів першої і другої особи однини. Знаючи закінчення, навіть початківець в опануванні граматики польської мови згадає, до якої дієвідміни належать такі дієслова, і, відповідно, які закінчення матимуть при дієвідмінюванні. Для покращення сприйняття цього матеріалу можна використовувати інтерактивні матеріали, оскільки запропонована наочність допоможе студентові самостійно провести певні аналогії між усіма кон'югаціями. Закріпити отримані знання можна в ігровій формі, наприклад, подати різні особово-числові форми дієслів, а завдання полягатиме у розпізнанні особи і дієвідміни.

Таким чином, досягнення граматично-стилістичної нормативності у використанні дієслівних конструкцій теперішнього часу у польській мові залежить від академічно якісного логічно-зіставного пояснення специфіки їх розподілу за дієвідмінами.

Список використаних джерел:

1. Киклевич А.К., Кожинова А.А. Польский язык. Практический курс / А.К. Киклевич, А.А.Кожинова. – Минск: Тетрасистемс, 2000. – 245 с.

2. Слюсар О.Ф. Польська мова: Підручник / О.Ф. Слюсар. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2011. – 304 с.

3. Garancarek P. Czas na czasownik. Materiały do nauczania języka polskiego jako obcego. – Kraków: UJ, 2001. – 221 st.

4. Słownik form koniugacyjnych czasowników polskich. – Kraków: UJ, 2003. – 188 st.